

בפעולתו במחתרת ברוסיה

הכרתי הראשונה עם דובי - בלנינגרד, בשנת 1924. בימים ההם היה שמו מדביידיב (מדבייד - דוב ברוסית).

נוער יהודי בערי הפרובינציה שברוסיה הרחבה התרכז בלנינגרד

והסתדרויות הציוניות מצאו בחבורות סטודנטים צעירים אלה בסיס לפעולותיהן.

הייתי נפגש עם דובי בכיכרות הרחבות של העיר חיפה, בפרוזדורי בתי-הספר. אמנם להסתדרות "החלוץ" לא השתייכנו אז, אך בסניפו נועדנו לא אחת לפגישות שחיו מלוות המיד שיחה ערה על בעיות עולם ועל חשגי המחשבה הסובייטית. מעל לכל העסיקונו תכניותינו לכיבוש הנוער היהודי לרעיון הציוני, להפעלתו, להגברת זיקתו לתנועה. פעולתנו התנהלה בתנאי מחתרת חמורים. היום היה מוקדט ללימודים, ובערבים נעשתה עבודה חנועית אינסופית ותוססת, מלווה עליזות ואופטימיות רבה. דובי היה מסעיר את חבריו כסירתו האדירה, שמשכה אחריו את הלבבות.

השלטונות הרגישו בנו, עקבו אחרינו, ובינואר 1925 נאסרו עשרות באשמת השתייכות להסתדרויות הציוניות. זכור אותו לילה בו חלק חשוב מהאקטיבה הציונית הושם בכלא. היינו אסירים בני שבע תנועות. ה"נציג" היחיד של "דרור" היה דובי. ריחוק אידיאולוגי רב היה בין הכלואים, אך שותפות הגורל בתנאי הכלא קרבו את כולנו - מתומכי הרביזיוניזם ועד לנוער הציוני-סוציאליסטי הקרוב לקומוניזם. בבית-הסוהר המרכזי לאסירים פוליטיים (ד.פ.ז.) ישבנו כחודשיים ואחר העבירונו ליארוסלאבל, לבית-סוהר לפושעים פוליטיים. בנסיעות המשותפות ברכבת, בדרכים הארוכות, בלינות לילה בתחנות המעבר נהדקו מאד הקשרים. למרות הויכוחים הסוערים בין הציונים-הסוציאליסטים לבין הציונים הכלליים על צורת הפעולה ברוסיה, על אופן רכישת הנוער לציונות ועל דרך בנין הארץ, היו בינינו שיחות חבריות וקו משותף נקטנו כלפי השלטונות. הדיונים בינינו חרגו לא אחת מהבעיות המיוחדות של התנועה וחדרו לתחומי הטפרות הרוסית הקלטית והחדשה. דובי, שהיה שרירי וספוג בספרות, השתתף בפעילות ובכרות מיוחדת בשיחות אלה.

בפוליסאיזולאטור ביארוסלאבל התנהל בינינו ויכוח, אם עלינו לפנות לשלטונות בבקשה, שהמאסר והגירוש לעוברת רוסיה שהיינו הסובייטים יוחלף לנו ביציאה לארץ-ישראל. אחדים מאיתנו לא רצו לעזוב את רוסיה מתוך דאגה לתנועה, ולוא גם יהיה עליהם להימצא שנים במאסר. דובי תמך בעמדה זו בלהט ליבו. ידענו שעם עלותנו לארץ-ישראל עלול יהיה המשך הפעולה להתערער. לכן רקמנו חלומות ומגדלים באויר בנינו, איך לברוח מהמאסר ולקומם את התנועות החרוטות. שגינתו בהערכתנו. לא הערכנו כראוי כוחו של המשטר והמשטרה הקומוניסטיים. רוב החברים במאסר ובמרכזי התנועה "בחוץ" לא סמכו ידיהם על עמדה זו. בעזרת גב' פסקוביץ, אשת הסופר גורקי, זכינו, סוף סוף, "לגירוש" ארצה.

כזה רואה אני את דובי מהימים ההם, כך אני זוכרו:

בראש השרים במכוניות המוסעות בלנינגרד הסואנת, כשמשמר חזק חלוצה
אותן ואלפי עיניים נפקחות לשמע הצלילים... בראש מלחיבי הזמר ברכבת
מלנינגרד ליארוסלאבל הרחוקה כשכל הקרונות מצטרפים אל קולו הכולט,
נסחפים ושרים עמנו. ובבית הסוהר כשניגש לסורג החלון, נאחז בו, מתקרב
ככל האפשר אל מוטות הברזל ופותח בשירה, אשר לה נענים כל הפזוירים
באגפים. פינות הבית והחצר הרחבה היו נדלקות במקהלה המוכרת של
האסירים היהודיים, אליהם הצטרפו שאר האסירים הפוליטיים, למרות
כידוני המשמר הכבד. הוא היה שר שירים לאומיים שלנו וגם שירי
המחפכה.

ובאודיסה אדאנו, בצפייה לאניה שעתידה הייתה להסיע אותנו ארצה.
וזכורני את הביילוי עם דובי במסעדות, הלילות האחרונים בגני היר,
על חוף הים השחור, בנמל הגדול והרחב, שם היינו מהלכים ודובי העבדה,
החסון, רחב-הלב בראש.

יוסף לוי

(אסדות-יעקב הקה"מ)